

Nr 163

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anordnande av alkoholistpolikliniker i landstingens regi.

(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Magnusson* (I: 88) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagård* (II: 121), har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att förslag till anordnande av alkoholistpolikliniker även i landstingens regi måtte snarast föreläggas riksdagen.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen II: 121.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, *socialstyrelsen* avgivit yttrande.

Socialstyrelsen har överlämnat en inom styrelsen utarbetad promemoria angående polikliniker för alkoholmissbrukare i den offentliga nykterhetsvårdens regi, vilken utsänts till länsnykterhetsnämnderna och intresserade kommunala nykterhetsnämnder. I denna promemoria framhålls bl. a. fördelarna av att poliklinik för alkoholmissbrukare, där så kan ske, förläggs till eller i nära anslutning till sjukhus. Därigenom skulle redan befintliga lokaler, lämpliga för poliklinikverksamhet, kunna utnyttjas och personalfrågan lättare kunna lösas.

Socialstyrelsen anför bl. a., att en poliklinik för alkoholmissbrukare kan vara avsedd antingen att betjäna nykterhetsnämnd med specialundersökning och medicinsk behandling av nämndens klientel eller att vara en undersöknings- och behandlingscentral för personer, som själva söker hjälp för alkoholmissbruk, eller att fylla båda dessa funktioner. Avsikten med den i propositionen nr 158/1954 åsyftade polikliniska verksamheten torde enligt styrelsen vara att poliklinikerna för alkoholmissbrukare skall betjäna båda kategorierna.

Det är enligt styrelsen uppenbart, att de polikliniker för alkoholmissbrukare, som finns, fyller en stor uppgift och att de polikliniker, som ytterligare kan komma att upprättas i kommunal regi, är välkomna, även om de anordnas under så enkla former som angivits i propositionen. Den polikliniska behandlingen är emellertid i åtskilliga fall inte tillräcklig, utan den måste kombineras med inläggning på sjukhus för någon tid. För de flesta orter gäller, att vårdplats, förutom någon gång på sinnessjukhus, kan erhållas en-

dast på allmänna sjukhus. Med hänsyn härtill är det önskvärt, att landstingen medverkar även i den polikliniska vården av alkoholmissbrukare.

Härtill kan ytterligare sägas, att det torde bli svårt för nykterhetsnämnderna i åtskilliga mindre kommuner att själva anordna sådana polikliniker, som avses i propositionen nr 158 och vartill statsbidrag kan utgå. Det torde vara en rätt allmänt gjord erfarenhet, att kommunerna är tveksamma i fråga om bildandet av kommunalförbund — exempelvis för driften av en gemensamt anordnad poliklinik — och helst ser, att sådana kommunala uppgifter, som måste lösas gemensamt för flera kommuner, tas om hand av landstinget.

På grund av det anförda tillstyrker socialstyrelsen, att åtgärder vidtas i motionens syfte.

Utskottet har vidare hemställt om och mottagit yttrande över motionerna från styrelsen för *Svenska landstingsförbundet*.

Förbundsstyrelsen framhåller inledningsvis, att den i sitt yttrande över 1946 års alkoholistvårdsutrednings betänkande om nykterhetsvården understrukit den betydelse de psykiatriska lasaretsavdelningarna komme att få för den medicinska alkoholistvården. Tyvärr har dylika avdelningar hittills inrättats endast på ett fåtal ställen. Där dylika finns, utgör emellertid alkoholistklientelet en ej oväsentlig del av de hjälpsökande. Då psykiatriska avdelningar även av andra skäl är starkt av behovet påkallade, torde man ha anledning förvänta, att dylika under de närmaste åren i rask takt skall tillkomma, varigenom även de alkoholskadades vårdbehov kommer att kunna tillgodoses i väsentligt större omfattning än som hittills skett.

I avvaktan på tillkomsten av dylika psykiatriska lasaretsavdelningar har vissa landsting anställt s. k. länspsykiatrer, vilka har öppen verksamhet även avseende alkoholister. I vissa fall står även ett mindre antal vårdplatser till dessa läkares förfogande å förefintliga sjukhus. Tilläggas kan i detta sammanhang, att de allmänna sjukhusen å sina medicinska avdelningar i viss, ehuru starkt begränsad omfattning intager alkoholister.

Enligt styrelsens mening bör landstingens ansträngningar nu inriktas i första hand på ett snabbt tillskapande av psykiatriska lasaretsavdelningar. När den psykiatriska lasaretsvården blivit mera utbyggd, kan bättre överblickas vilka ytterligare åtgärder som kan bli påkallade för lösande av förevarande fråga. Osannolikt är därvid icke, att mindre speciella alkoholistvård-avdelningar, stående under ledning av en specialutbildad läkare, vid vissa lasarett kan bli av behovet påkallade. Huruvida vårdorganisationen därjämte behöver kompletteras med särskilda alkoholistpolikliniker synes oviss. Där- emot kan övervägas att såsom ett provisorium i avvaktan på utbyggnaden av vårdresurserna inrätta dylika polikliniker. Denna tanke har ej varit främmande för landstingen. Förslag har sålunda på några håll väckts om inrättande av särskilda alkoholistdispensärer, och i några fall är frågan här- om föremål för utredning. Det synes styrelsen naturligt, att dylika av landstingen planerade polikliniker i statsbidragshänseende ej bör sättas i sämre ställning än motsvarande primärkommunala.

Utskottet. Åtskilliga omständigheter talar, såsom motionärerna framhål- lit, för att den medicinska behandlingen av alkoholmissbrukare ansluts till den allmänna sjukvårdsorganisationen. Hinder föreligger ej heller för lands- ting som så önskar att inrätta och i egen regi driva särskilda polikliniker för

alkoholmissbrukare. Såsom styrelsen för Svenska landstingsförbundet framhållit synes det emellertid f. n. ovisst, huruvida den av landstingen planerade vårdorganisationen behöver kompletteras med särskilda alkoholistpolikliniker. Utskottet finner det välbetänkt att härutinnan avvakta de särskilda landstingens initiativ och är av denna anledning inte berett att föreslå riksdagen en skrivelse av i motionerna angivet innehåll. Däremot förutsätter utskottet — som finner det naturligt att alkoholistdispensärer som inrättas av landstingen i statsbidragshänseende ej sättes i sämre ställning än primärkommunernas motsvarande polikliniker — att Kungl. Maj:t ägnar denna statsbidragsfråga särskild uppmärksamhet och, så snart anledning gives, underställer riksdagen förslag i ämnet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av motionerna I: 88 och II: 121 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anført.

Stockholm den 8 november 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Näs-gård, Leander, Boman, fröken Andersson, herrar Näsström, Sundelin, Ragnar Persson, Thun, Erik Svedberg, Axel Andersson, Holmqvist, Elfving och Ivar Nilzon; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Åkerström, Hoppe, Staxäng, Johansson i Mysinge, Petterson i Degerfors, fru Ericsson i Luleå, herrar Nihlfors, Almgren och fröken Vinge.